

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת השע"ג

פרשת צו

א. אברבנאל. פרקו' פסוק ג':

"וְלִבְשׁ הִלָּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנָסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ". כתב הרמב"ן¹⁰: והנה תרומת הדשן צריכה בגדי כהונה, ואין עבודה בשני בגדים מהם בלבד, אבל הזכיר הכתוב אלה השנים¹⁰ מפני דבר שנתחדש בהם כאן, שלמד שתהא כתונת הכהן כמדתו. והענין, לומר שאם היו מסולקים קצרים ואינן מגיעין עד רגליו ועבד בהם, עבודתו פסולה. ולמד, שלא יהיה בינו ולא בין המכנסים לבשרו כלום. עד כאן. אבל עדין יש לשאול, ולמה התעורר להזכיר אלה שני החדושים בבגדים האלו במקום הזה יותר ממקומות אחרים.

ג
תשובה
לשאלה
הרביעית
דעת הרמב"ן
והקשים בה

אבל הטעם בזה, הוא, שבזה המקום היה אדם אפשר לטעות שתי טעיות: מצד שתרומת הדשן תחשב שהיא עבודה קלה, ואולי הכהנים ילבשו כתנות קצרות כדי שלא יתלכלכו בו בדשן¹¹, או ללבוש איזה בגד על בשרו כדי שלא יתלכלך בשרו בדשן אם אולי תתלכלך¹² הכתונת. ומפני זה, הוצרך הכתוב במקום הזה שצוה על הרמת הדשן, שילבש¹³ "הִלָּהֵן מִדּוֹ בַד", כלומר: כתונת בד שתהיה כמדתו, לא קצרה מפני הדשן. וימכנסו ב"וּמִכְנָסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ", ולא שיתעטף בבגד אחר. וכזה האופן ירים את הדשן². והותרה בזה השאלה הרביעית.

הכתוב
השמיע שיש
להקפיד
ללבוש בגדי
כהונה בשעת
הרצאת הדשן
על אף
הלכלוך

אלו

1. מה בדיוק דעתו של רמב"ן כאן?
2. איזה קושי מוצא האברבנאל על פירושו זה?
3. שתי סיבות שונות נותן פרשנו לאמה היה מקום לטעות, אמה הן ואמה ההפך ביניהן?
4. אמה צריכים המטרים להיות לפי "מידתו" דוקא?

* * *

ב. בלו יקר.

פרקו' פסוק ג':

ובמדרש אמרו: "זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה", כל המתנאה נדון באש וכו' (ויקרא רבה ז.ו). אין פונתו להוציא מקרא זה מידי פשוטו ולפרש "הוא העלה" על האדם המתנאה, אלא שדעת מדרש זה לומר שהעולה מכפרת על גסות הרוח. ויש לו קצת סיוע מן פסוק "והעלה על ריחכם" (יחזקאל כ.לב), דהיינו על גסות הרוח. על כן דין העלה באש אשר טבעו לעלות, על כן אמר: "הוא העלה על מוקדה", כי מוקד אש המזבח העולה למעלה הוא פפרה על הגס ריח העולה בגדולות ונפלאות ממנו.

ועל

פננה זו הזכיר הרמת הדשן, כי התקון הוא הדשן, שיאמר "וְאֵנֹכִי עֹפֵר וְאֵפֵר" כאברהם, ואז ירום ונשא ונבה מאד, כי כל המשפיל עצמו, הקב"ה מגביהו, וזה שאמר: "ויהרים את הדשן". ולזה פרט שני בגדים אלו שילבש הכהן המכפר, "וְלִבְשׁ הִלָּהֵן מִדּוֹ בַד", כמדתו, שלא יהיה בגד נשיאותו ארוך ממנו אלא כמדתו, כי מאן דלבוש מדא ילבש מדא (ברכות כח). כמדתו, ולא ילך בגדולות ובנפלאות ממנו; ומכנסו ב"וּמִכְנָסֵי בַד הַמְּכַפְּרִים עַל גְּלוֹי עֲרִיזוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבֵּינוּ לְרַבֵּי הַמֵּתְנַאֵה כְּאֵלוֹ בָּא עַל כָּל הָעֲרִיזוֹת" וכו' (עין סוטה ד.). ושימת הדשן אצל המזבח, כי גם המזבח מורה על גדר הענוה, כמבאר למעלה פרשת משפטים.

וַיֵּשׁ אֲמָרִים, לְפִי שֶׁהֵרַמְתָּ הַדָּשָׁן מִלְּאֲכָה
 קָלָה וּבְזוּיָהּ, וַיֵּשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא יִלְבֵּשׁ
 הַכֹּהֵן בְּגָדִים קְצָרִים שֶׁלֹּא יִתְלַכְּלוּ בַדָּשָׁן, אוֹ
 יִלְבֵּשׁ אִיזוֹ דָּבָר חוּצָץ עַל בְּשָׂרוֹ שֶׁלֹּא יִלְכַלֵּךְ
 בְּשָׂרוֹ בְּאֶפֶר, עַל כֵּן אָמַר שֶׁיְהִיֶּה הַפְּתִילָת
 בְּמִדְתּוֹ, וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבָר חוּצָץ בֵּינּוּ לְבֵין
 מִכְנָסִים.

אלוה

1. מה מרחיב כאן המדרש ומה מוסיף כרש"נו להסביר את כוונתו?
2. למה דוקא "צולה" ולמה על "מוקדה"?
3. מה מסמלת עבודת הרמת הדשן?
4. מה מלמד צנין הלבוש לפי מידתו?
5. איך הצנוה נלמדת מכאן?
6. מה יש לחוש שמלאכה זו "קלה וזויה"?

* * *

ג. תוספת ברכה .

פרק ו' פסוקים ג': ולבש חכתן מדו בד (ו' ג')

המובן מלשון בד הוא בגד, ועל הרוב בא שם זה תחת השם בגדים לענין בגדי כבוד למלכים ושרים, כמו בשמואל א' (ד' י"ב) ומדיו קרועים ומוסב על שאול (עיי"ש ברש"י), ושם (י"ז ל"ח) וילבש שאול את דוד מדיו, ושם (שם ל"ט) ויחגור דוד את חרבו מעל למדיו, ועוד שם (י"ח ד') ויתפשטו יהונתן את המעיל ומדיו, ועוד כאלה, וכן כאן הכונה לבגדי כבוד וגדולה. אכן ממה דכתיב מדו, בלשון יחיד, פירש"י (מתורת כהנים) דמוסב על הכתונת (עיין רש"י ושפ"ח), ובכן לא נתבאר מה שכתב רש"י, ומה תלמוד לומר מדו — שתהא כמדתו, והלא לפי שפירש הוא למעלה דמוסב ביחוד על הכתונת אם כן מיושר הלשון מדו, בלשון יחיד, דכתונת אחת היא. וצריך לומר, דכונתו על הנקוד תחת המ"ם שבא בחיר"ק, ולא כמו בעלמא דמנוקד המ"ם בפת"ח, כהפסוקים שהבאנו, ועל זה כתב, שבא להורות שתהא כמדתו, לא ארוכה ולא קצרה, וכן מצינו מלה זו במובן שיעור אורך ורוחב כמדתו, ומנוקדת בחיר"ק, כמו מדה ומשקל, ובאיוב (י"א ט') ארוכה מארץ מדה, ועוד.

אלוה

1. כרש"נו מסביר כי "מדי" הם לכבוד ולצדולה, למה זה חסו להדגיש?
2. למה כאן פשוט יחיד?
3. כרש"נו מוסיף ומבאר את היסוד הפשוט המיוחד, מה הסברו?

* * *

ד. אור החיים .

פרק ו' פסוק ה':

וְאֲמָרוּ וְעָרַף עֲלֶיהָ וְגו' יתבאר על דרך אומרים ז"ל (ב"ק פ"ג) הפל לפי המבטש והמתבטש, כי אינו דומה נכבד המבטש נכבד לבזוי המבטש נכבד ואין צריך לומר עבד המבטש את רבו, והוא אומר וְעָרַף עֲלֶיהָ הַעֲלָה שְׁהוּא הָאֵמָה הַיִּשְׂרָאֵלִית בְּקִלְלוֹתֶיהָ, וְהַקָּטִיר עֲלֶיהָ פְּרוּשׁ יַעֲרִיף גַּם כֵּן בְּחִינַת הַצְּדִיקִים הַשְּׁלֵמִים מִבְּתָרֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלֵמִים שֶׁבָהֶם הַמַּעֲלִים רֵיחַ בְּשָׂמִים עַל דֶּרֶךְ אֲמָרוּ (תולדות כ"ז כ"ו)

ראה ריח בני כריח שדה ותדע כי כל העובר עברות ריחו נודף לרעה, וכמעשה שהוקא בדבריהם (קב הישר פ"ז) שיהיה עובר אליהו וראה אדם רשע ומנע עצמו מהריח ריחו הרע יותר ממה שהרגיש בעברו על סרחון נבלה, ובהפך יהיה לאיש צדיק שלם שיעלה ממנו בשם כריח הגן, לזה זכר וזכרון צריכתם בלשון הקטרה, והמבין כי ישפט בפרטות את אשר הרעו לאנשי בשם:

עוד ירצה כי כאשר יצריך ה' את העולה לנקם
 נקמתה מהמרעים לא יצריכה בפני
 עצמה אלא יקטיר עליה המבחרים והשלמים
 שבאמה שיקראו בשם חלב השלמים שבזה
 תגדל מעלתה של האמה לנקם נקמה גדולה
 משונאיה. ואמרו אש תמיד וגו' פרוש הגם
 שיפה ה' בהם מפה רבה לא תכבה אש ותמיד
 תוקד על המזבח על דרך אומרו (יואל ד') ונקיית
 דמם לא נקיתי, עד אבד רוח השמאה מן הארץ.
 והיה ה' לסלף על כל הארץ (נבזיה י"ד):

אלו

1. פרשנו מוציא את צנינו כאן מידי פשוט ומספיר כירוש אלוזרי, מה מביאו לכך?
2. מי היא הצולה ואיך לה מסומל?
3. איך הריח מופא כאן כהספר לצנין?
4. מהי ההקטרה ולש מה היא פאה?
5. מקטצ השני מפליט פרשנו צוד יותר לאלוזריה, אל מה בדיוק הוא רומז כאן?
6. למה "האש לא תכבה" וצד מתי?

* * *

ה. המהר"ל מפראג עב פירוש הרב ז. זלצר.

פרק ח' פסוק ז': "ויתן עליו את הכתנת ויחגר אותו באבנט וילבש אותו את המעיל ויתן עליו את האפור"

(ויקרא ח' ז')

מתחת לקו העוני ו...אף על פי כן

בגדי הכהן ובעיקר החלפת הבגדים מבגד זה לבגדי לבן בכניסה לקדש הקדשים
 מלמדת אותנו שלבגדים הפשוטים ולפשטות בכלל, יש מעלה.
 ומכאן המסקנה שלפעמים גדולה מעלתו של העני שחי בפשטות על פני העשיר החי
 בעושר וברחבת. והסיבה פשוטה: העני הרחוק מחיי עולם הזה הגשמיים מפנה את
 אפיקי ההשקעה שלו ושל בני משפחתו לכיוון הרוחני.
 מסכם רעיון זה, בקיצור, המהר"ל מפראג:

"הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה לישראל" (בדרים
 פ"א ע"א) רצונו לומר שהעני יותר מוכן (-יש בו הכנה
 בסיסית לכך) שיהיה לו זרע (-בן) תלמיד חכם מפני
 שהוא משולל מן העוה"ל לגמרי.
 וכבר בארנו כי אין הכהן רשאי לכנס (-להכנס) לפני
 ולפנים ביום הכפורים (אלא) רק בבגדי לבן ולא בבגדי זהב
 כי הזהב אינו פשוט כמו בגדי לבן שהם פשוטים.
 ובבגדים אלו שיש בהם הפשיטות (- הפשטות) ראוי שיכנס
 לפני ולפנים (-לקדש הקדשים). לפיכך העני (ש)מצד
 עניותו (-בגלל עניותו) יש בו הפשיטות שאין לו קניני
 העולם הזה לפיכך ראוי הוא שיהיה מקבל הזרע (-הבן)
 הנבדל (-הקדוש) ולא העשיר.
 (חידושי אגדות ב' ע' כ"ד)

הוא אשר אמרנו: לקדש הקדשים נכנס הכהן בבגדים פשוטים, ללמדנו שדוקא
 האדם החי בפשטות ואינו ספוג מהנאות עולם הזה הוא יכול לזכות לדרגת קדושה
 עליונות ובניו יגדלו תלמידי חכמים. כל זאת כמובן אם יכון ויחנך אותם לכך
 שהעושר האמיתי בעולם הוא העושר הרוחני ולא חיי המותרות שבעולם הזה.

אלו

1. האם כאלף יש קושי כפסוק ומהו?
2. איך דוקא הצוני מקרב אל הרוחניות?
3. מהי מסקנתו החינוכית של פרשנו מכל זה?

* * *